

УТВЪРЖДАВАМ

/ **ГЕРГАНА МИТАНОВА**
ДИРЕКТОР НА ОУ „ХАН АСПАРУХ”

МЕХАНИЗЪМ

**ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ
В ОУ „ХАН АСПАРУХ” гр. ДОБРИЧ**

Механизмът е актуализиран със Заповед № РД01-295/04.09.2026 г.

I. СЪЩНОСТ

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.

Това е:

1. Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
 - Извършва се от позицията на силата;
 - Повтаря се многократно във времето.
2. Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:
 - **Физически тормоз** - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
 - **Вербален тормоз** - подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;
 - **Психичен тормоз** - подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;
 - **Социален тормоз** - избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.
3. Тормозът, освен реален може да бъде и виртуален.
 - Обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook;
 - Разпространяване на материали, които уронват достойнството на ученика или го унижават;
 - Снимане с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет, или други канали, без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

II. ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА МЕХАНИЗМА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ

1. Предмет

Проучване и подпомагане психичното развитие учениците, чрез превантивни мерки и сътрудничество по прилагането на механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище.

Единният механизъм за противодействие на тормоза е разработен от Министерството на образованието и науката с участието на МТСП, АСП, ДАЗД, МВР, ЦКБППМН и неправителствените организации – НМД, фондация „Стъпки за невидимите деца в България”, фондация „Асоциация Анимус”, Дружеството на психолозите в България и УНИЦЕФ.

- 1.1. В училище се създава координационен съвет с ясни функции и делегирани отговорности, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза.
- 1.2. Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки, които най-общо имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието.
- 1.3. Комплексът от превантивни мерки включва всички възможни аспекти и форми на тормоза, ясно фокусира вниманието върху участието на всички групи и планира действия на три нива - класна стая/паралелка, училище, общност.
- 1.4. Изграждане на защитна мрежа, за да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз във взаимоотношенията в училище.
- 1.5. По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладяни от учителите, а някои от самите ученици. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.
- 1.6. Важно е да не бъдат омаловажавани първите прояви на влошаване на отношенията между учениците и поведение, което е неприемливо. Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически форми.

2. Цели

1. Да се обмислят стратегии за ангажиране на училищния екип в дейности, които ще ги подкрепят за създаване на общо разбиране за тормоза и насилието.
2. Да се усвоят уменията, необходими при изготвянето на училищен план за действие.
3. Да се разработи и прилага цялостен училищен подход, и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.

3. Задачи:

1. Разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище.
2. Разработване на защитна мрежа за интервенция при случаи на тормоз в училище.

III. УЧИЛИЩНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ И ПРЕВЕНЦИЯ:

Йерархия на отговорните лица за реакция при случай на тормоз /в зависимост от нивото на наблюдавания случай на тормоз/:

1. Учител или всяко друго лице, станало свидетел на тормоз между ученици по време на час, междучасие или в училищния двор;
2. Класен ръководител;
3. Родители;
4. Директор; ЗДУД
5. МК за БППМН и други оторизирани органи за единодействие, съгласно координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца жертви или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисни интервенции.

IV. УЧИЛИЩЕН КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ:

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Виолета Колева Желязкова – старши учител, прогимназиален етап

ЧЛЕНОВЕ:

1. Росица Иванова – старши учител, начален етап
2. Марийка Недялкова – старши учител, начален етап
3. Даринка Дикова – старши учител, прогимназиален етап
4. Димитрина Чернева – училищен психолог
5. Отговорниците на класовете.
6. Представители на родителските активи по класове. /следва доуточняване/

V. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ И ДЕФИНИРАНЕ НА ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ЗАЩИТНАТА МРЕЖА:

На ниво клас

1. Постигане на разбиране от учениците какво точно е тормоз, до какво води това поведение и как се чувстват «различните» участници. В часа на класа, да се обсъждат и дискутират взаимоотношенията:

1.1. Взаимоотношения ученици – учител → целта ни е учениците да осъзнаят, че говоренето в час е форма на тормоз към учителя и към съучениците; Дискутиране на конкретни казуси на тормоз в класната стая, в коридора, в училищния двор, по Интернет и др., договаряне какво ще се прави, ако се нарушат правилата и ценностите на класа – дискутиране и приемане на новите понятия „дисциплина“ и „възстановяване на щета“.

1.2. Взаимоотношения учител – ученици → важно е учителите да се отнасят с уважение към учениците / да се обръщат към тях по име, да ги изслушват търпеливо, да не ги обиждат/. Симптомите на психическия тормоз в отношението на възрастните към децата /родители, учители/ се проявяват като безразличие и равнодушие, враждебност, злоупотреба с власт над тях, дистанциране от тях, неразбиране и свръхконтрол.

На ниво училище

1. Провеждане на колективни и индивидуални срещи „Какво е насилие и тормоз? Как да го разпознаваме?“ :

- 1.1. Разговори с ученици в часа на класа и в приемното време на класния ръководител.
- 1.2. Разговори с родители на родителски срещи и в приемното време на класния ръководител;

2. Повишаване бдителността на дежурния учител и охранителя по време на учебните занятия.
3. Разясняване как се използва кутията за сигнали за проявен тормоз в училище за съобщаване на случаи на тормоз с гаранция за конфиденциалност и неприкосновеност на сигнализиращия /ученик или родител/ и тел. 116 111.
4. Отбелязване на наблюдаваните случаи в регистрационната книга, която се съхранява в учителската стая
5. Спазване на установените процедури и алгоритъм при наличие на училищен тормоз.

На ниво общност

1. По-активна ангажираност на родителите при прояви на тормоз.
2. Споделяне на отговорността за опазване физическото и душевно здраве на всички деца.
3. Взаимодействие с координационния съвет и оторизираните институции.
4. В отношенията родители – учители, комуникацията да е насочена към взаимна оценка на работата, с елементи на сътрудничество.
5. На родителските срещи да се обсъждат казуси, свързани с тормоза, да се научат родителите как да регистрират поведение на тормоз и насилие, как да комуникират с децата си без скрита агресия.

VI. ПРОЦЕДУРИ ПРИ УСТАНОВЕН УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ.

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

Трябва да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между учениците. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на учениците, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По-голямата част от ситуациите на тормоз следва да бъдат овладени от учителите, а някои от самите ученици. Всяка намеса изисква внимателна преценка.

Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз:

В случай на физически тормоз учениците трябва да бъдат разделени, да се прекрати физически контакт между тях незабавно и да се уведоми класния ръководител.

Не трябва веднага да се пристъпва към разпит за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап.

Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

Втора стъпка: Реакции спрямо ученика, който е упражнил тормоз:

Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка, по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класния ръководител или учителя. Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с ученикът. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблема е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза.

Важно е учителят да изслуша ученика. Не е желателно ученикът да се изслушва съвместно с потърпевшия ученик. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, учителят за определен период от време проследява поведението на учениците и дава обратна връзка.

Трета стъпка: Реакции спрямо ученик, който е обект на тормоз:

Работата с ученици, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

Класният ръководител говори с ученика, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило; Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се.

Класният ръководител наблюдава ученикът в следващите дни, за да се увери как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

Четвърта стъпка: Реакции спрямо наблюдателите:

Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището;

На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще; Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозения ученик.

VII. ПРОЦЕДУРА ЗА РЕАГИРАНЕ ПРИ ПРОЯВА НА ТОРМОЗ В ОУ „ХАН АСПАРУХ” гр. ДОБРИЧ

Всяка ситуация на тормоз се регистрира и описва от учителя, който я е наблюдавал с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Регистърът съдържа следните реквизити: „дата”, „кратко описание на всяка ситуация”, „участници”, „клас”, „предприети мерки”, „докладвал”, „подпис”. Този регистър се съхранява на достъпно място в учителската стая. Класните ръководители следят вписаните в регистъра случаи и предприемат съответни мерки като взаимодействат с родителя на ученика, с учители и с директора.

1. Подаване на първоначална информация от ученик, служител или учител на директор и записване на случая в регистъра на случаите на насилие.

Срок: до **1 час**

Отг.: Този, който е установил инцидента

2. Установяване на състоянието на участниците.

Срок: до **1 час**

Отг.: Гл. дежурен, кл. ръководители, учители

3. Уведомяване на класния ръководител.

Срок: до **1 час**

Отг.: Този, който е установил инцидента

4. Уведомяване на родителите или настойниците на учениците.

Срок: до **4 часа**

Отг.: Класни ръководители

5. Изясняване на обстоятелствата и фактите за проявен тормоз.

Срок: до **24 часа**

Отг.: Кл. ръководители, УКС

6. Доклад до директора.

Срок: до **24 часа**

Отг.: Председател УКС

7. При необходимост изготвяне на доклад и информироване на Началника на РУО, Отдел «Закрила на детето» към АСП и МВР за състоянието на пострадалите и предприетите действия.

Срок: до **24 часа**

Отг.: Директора

8. Предприемане на конкретни действия и свързване с подпомагащи външни институции.

Срок.: **48 часа**

Отг.: Кл. ръководител, Председател УКС, Директор

VIII. УЧИЛИЩНА СИСТЕМА ЗА НАСОЧВАНЕ КЪМ ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ

В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие, Координационният съвет представя доклад до директора за да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето” по местоживеење или друга подходящата институция, според ситуацията и индивидуалния случай.